

Loomade õigused põllumajandusloomade näitel

Fideelia-Signe Roots

Tartu KHK

2012

**As long as there are
slaughterhouses, there will
be battlefields.**

Lev Tolstoy

**Kuniks meil on tapamajad, jäävad ka
lahinguväljad.**

Lev Tolstoi

Goetschel: teiste väärikut tõstes tõstame enda väärikut



Loomade advokaat Antoine Goetschel



Üks paljudest klientidest, haug

Loomakaitse *versus* loomaõiguslus

- **Loomakaitse** - loomadele tekitatavate **kannatuste tunnistamine** ning püüd neid humaanse kohtlemise kaudu **vähendada** ja loomade **heaolu suurendada**, kuid selle lähenemisviisi eesmärgiks **ei ole loomade ekspluateerimine täielikult lõpetada**.
- <http://www.loomadenimel.org/>

Loomade ekspluateerimine

- Loomade ekspluateerimine on nende kasutamine inimeste vajaduste rahuldamiseks.
- Karusloomad
- Veeloomad
- Põllumajandusloomad
- Katseloomad
- Meelelahutusloomad
- Metsloomad
- Lemmikloomad



Loomakaitse *versus* loomaõiguslus

- **Loomaõiguslus** mõistab hukka igasuguse loomade ärakasutamise (sealhulgas valu tapmise), sest loomadki on iseseisvad olendid, kel on teatavad õigused (näiteks **õigus elule**).

Loomõigusluse seos naisõiguslusega

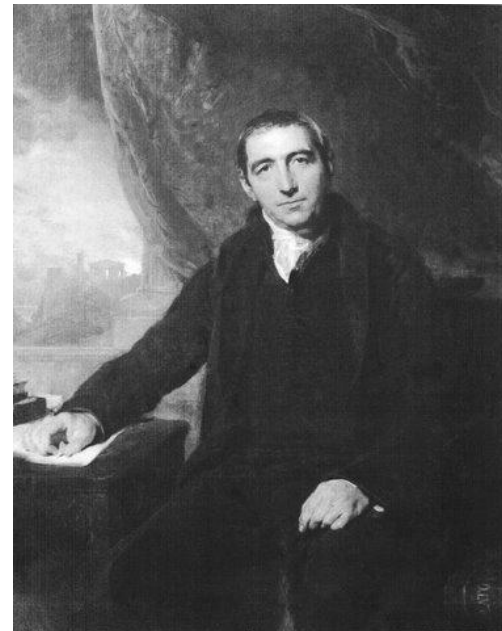
Mary Wollstonecraft

- Kirjutas naisõigusluse tähtteose „**Naiste õiguste kaitseks**“ 1792.



Thomas Taylor

- Vastas tekstiga „**Loomade õiguste kaitseks**“, mille eesmärk oli näidata naiste õiguste absurdsust.



Kellel on väiksem aju?



Ajalooliselt on **edutult** püütud tõestada **mehe** ülimuslikkust **naise suhtes**, võrreldes nende **ajuehitust**.

Taimetoitlastel väiksem aju?

Arst Barry Groves 2012

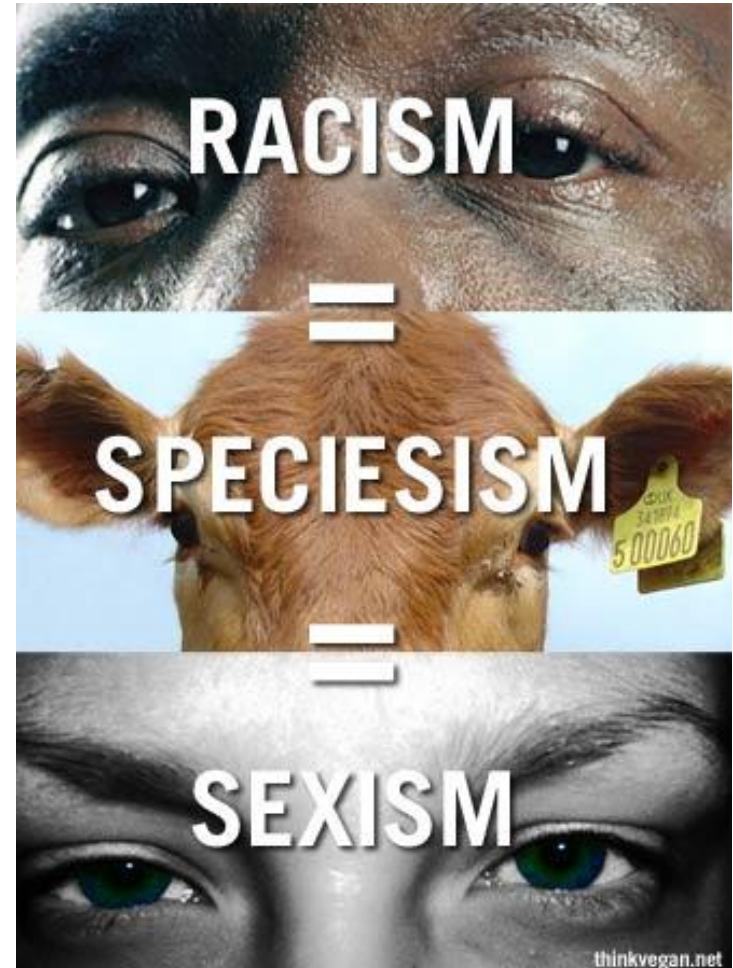
- **Veganite aju** tõmbub vitamiinide ja mineraalainete puudusel kokku, taimetoit põhjustab ärrituvust ning irratsionaalsust.

Filosoof Otto Weininger 1903

- **Naine on irratsionaalne loomalik** olevus, kel puudub võime mõelda, armastada, mälu, moraal ning tahtejõud. Tal on **sugutung, instinktid, ja võime meenutada igapäevaseid pisasju.**

Speciesism

- **Species** – liigid (ing.k)
- **Speciesism** -
liigikuuluvuse järgi tehtav
eelistus või
diskrimineerimine,
lugupidamatus või
sobimatu hoiak **inimliiki**
mitte kuuluvate olendite
elu, vajaduste, väärikuse
ja õiguste suhtes.
- **Võrdne seksismi ja**
rassismiga.



Richard D. Ryder

briti psühholoog

- Leiutas mõiste *speciesism* 1970 a. **VANNIS**
- Hakkas loomade õiguste eest võitlema 1960tel, kui nägi laboris töötades, kuidas **katseloomad** kannatavad.
- Leiutas filosoofilise doktriini, mille nimetas **painismiks**. (pain ing. k valu): moraalne kaitse rakendub **kõigile**, kes on **võimelised valu tundma**, hoolimata rassist, liigist, rahvusest, soost, usust jne.

Loomakaitse seadused

Loomade orjastamise põhjendused

1. Piibel ütleb, et inimene valitseb kõigi loomade üle.
2. Loomad ei räägi ja pole sama intelligentset nagu inimesed

Põhjenduste ümberlükkamine

1. Usuküsimus, mida pole võimalik loogiliselt põhjendada
2. Absurdne, sest selle järgi võiksime ka beebisid, lapsi, puuetega inimesi ja rauku kohelda nagu loomi.

Loomakaitse põhimõtted: loomade viis vabadust

1. **Vaba** näljast ja janust
2. **Vaba** ebamugavusest (elukeskkond peab olema liigiomane)
3. **Vaba** vigastustest, valust ja haigustest (ärahoidmine ning vajadusel kiire sekkumine ning ravi)
4. **Vaba** hirmust ja kannatustest
5. **Vabadus** väljendada liigiomast käitumist

Martin's Act 1822

- **Richard Martin** kirjutas lrimaal 1. põhjaliku loomakaitse seaduse **Martin's Act 1822.a.**
- Richard Martini hüüdnimeks sai **Humanity Dick**



Esimene, kes kohtus karistada sai eesli peksmise eest oli juurikamüüja Bill Burns. Eesel toodi kohtusaali, kus kõik ta vigastusi nägid.

Vahelduv edu

- **19.s. lõpp ja 20.saj algus-** teaduslik maailmapilt takistas loomõiguste arengut- loomi peeti reflekside ja instinktide kogumiks (Pavlovi refleks jne).
- **Natsi saksamaa 1930tel** esimene range loomakaitse seadus maailmas.
- **1945.** alates **Intensiivfarmid, karusnahafarmid ja teadus** hakkasid aina julmemal moel loomi massiliselt ära kasutama.
- Samal ajal **Indias** võis **lehma vigastamise** eest saada eluaegse vanglakaristuse, jalakäija tapmise eest aga kolm kuud.

Loomõiguste uus laine

- **1960 Oxfordi grupp**
- **1975 Peter Singer kirjutab loomõigustluse tähtteose „Loomade vabastamine“**
- **1976 Loomade vabastusrinne**
- **21.saj. Loom kui isiksus. Loomadele inimõigused! Lõhkuda müür inim- ja loomaliigi vahel.**

Loomadele inimõigused

- 2008 taheti Hispaanias anda inimahvidele **inimõigused**, kuna neil on inimestega 99% sama geneetiline kood.
- [The Nonhuman Rights Project](#) töötab selle nimel, et anda **loomadele inimõigused**, alustades inimahvidest, delfiinidest ja elefantidest, lõpetades tulevikus kogu loomariigiga.

Tapmine

Igal aastal tapetakse maailmas üle 50 biljoni looma.



Selles [videos](#) näidatakse tudengitele „humaanset hukkamist“.

Tapmine

- Tapmine ei ole inimesele loomumane tegevus. Selleks peab end kokku võtma.
- Kuidas saab liha söömine loodusseadus olla, kui elu võtmine on nii raske?
- Kas tapmine omakasu eesmärgil saab olla humaanne?



Veis ootab oma „humaanset“ tapmist, tema kaaslased juba jooksevad verest tühjaks.

Tapmine: seadus ja tegelikkus

EL seadus

- Looma tuleb säästa igasugustest välditavatest füüsilistest ja vaimsetest kannatustest tema uimastamiseelse liikumise piiramise ning uimastamise ja veretustamise või hukkamise ajal.

Tegelikkus

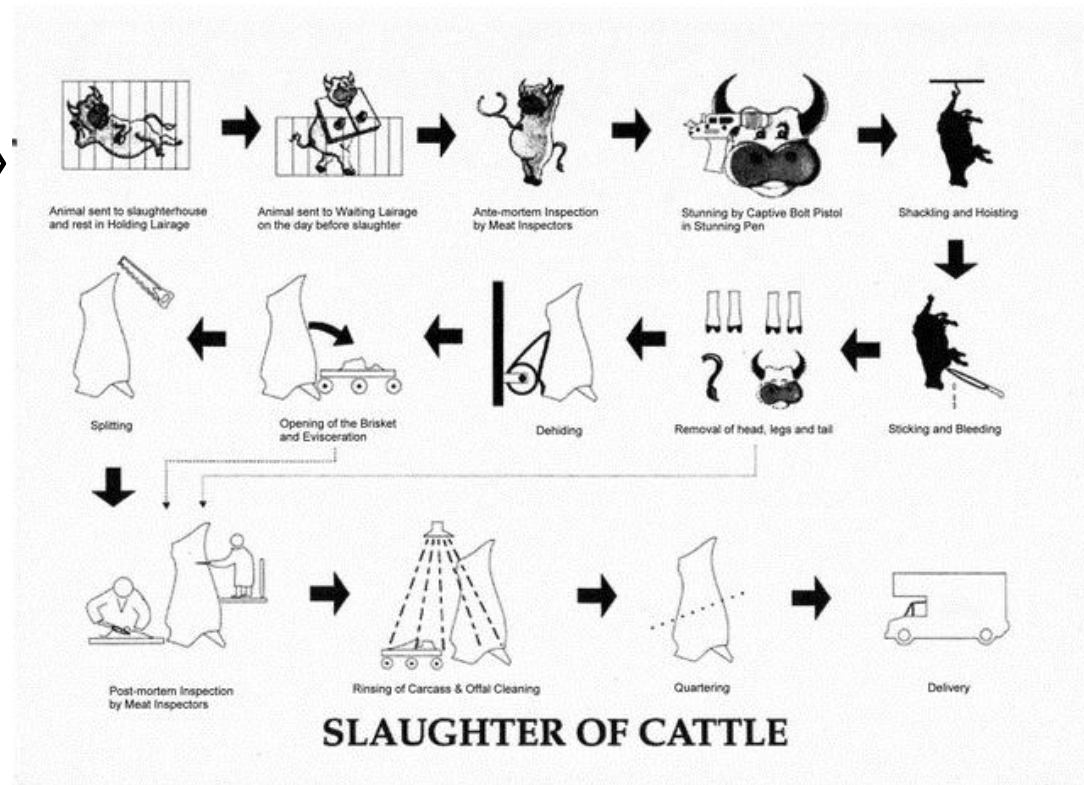
- Igal aastal lõigatakse Euroopa Liidus **hooletu tuimestamise** tõttu kõri läbi miljonitel **täie teadvuse juures** oleval loomadel ja lindudel

Poliitiliselt korrektne

Seaduste sõnakasutust lihvitakse

Lehma tapmise skeem

- **15)** paragrahvi 13 lõikes 2 asendatakse sõna «**tappa**» sõnaga «**hukata**»;
- **24)** paragrahvi 23 lõike 2 esimeses lauses asendatakse sõna «**tapmist**» sõnaga «**veretustamist**»;



Tarbija uinutamine

Lõbusad notsud hüppavad ise su taldrikule

NUUSTAKU
NOTSU



Reklaamtekst

- Eestimaa Talvepealinnas Otepääl elab **tervisest pakatav Notsu**. Elu Nuustaku kuplite vahel on sedavõrd **nauditav**, et Pariisis käimisest ei näe see notsu isegi mitte und - **vormi hoiab looduses sportimine ning vaimu turgutab maitsev taldrikutäis. Naudi sinagi terviseks!**

Lehm

Aasal mäletsev lehmake



Humaanselt tapetud lehm



Siga

Notsu



Humaanselt tapetud sead



Lammas

Talleke rohu sees



Humaanselt hukatud lammas



**Näha on, kuidas loom jõudis
enne tapmist teadvusele tulla,
sest ta liigutab pead.**

Kanad

Kanad looduses



Humaanselt tapetud kanad



Karusloomad

Kasukas



EMILIO PUCCI

MARNI

FENDI

GUCCI

Loomad nülitakse Hiinas elusalt...



...ja visatakse hunnikusse surema

Paar näidet elust intensiivfarmides

Need kanad ei saa kordagi elus tiibu lehvitada ega õues sibilida.

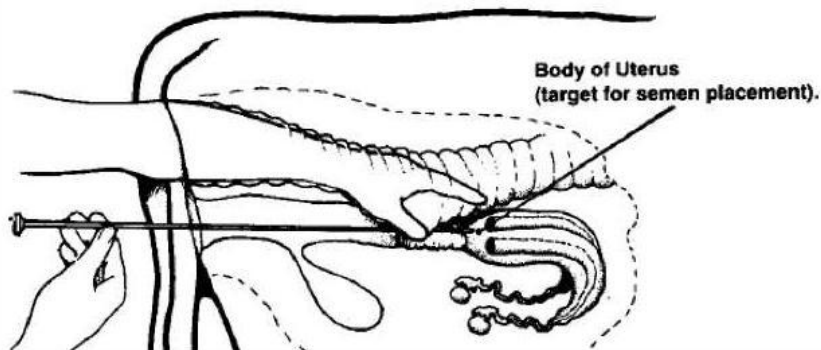


Tibu noka ära lõikamine tuimestuseta

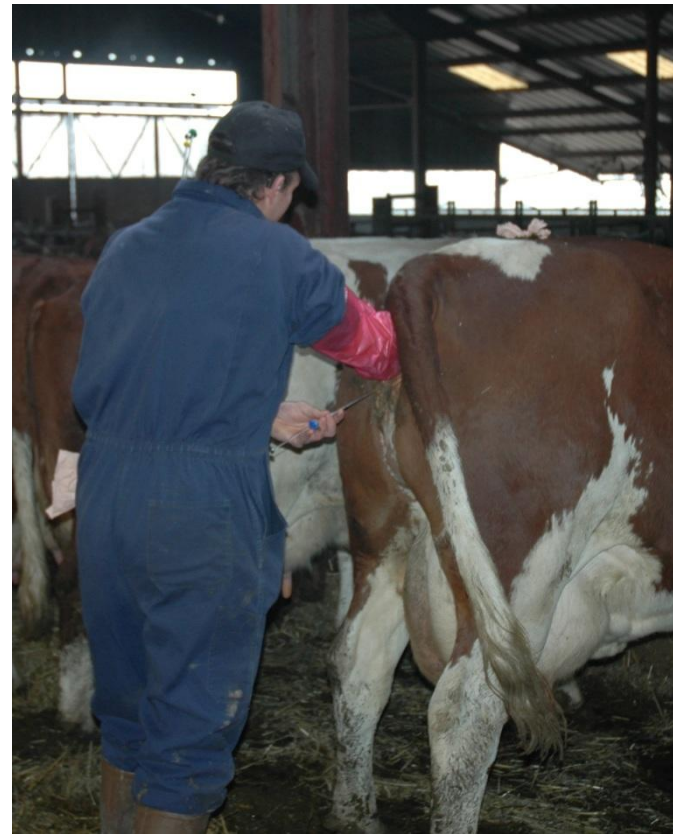


Lehmad annavad piima

Vägistamise piinapingi (ing. k rape rack) kasutamise skeem



Lehma kunstlik seemendamine



Lehm peab igal aastal vasika ilmale tooma, et piimaand ei katkeks.

Seaduserikkumised

- Nõrk riiklik järelevalve põhjustab isegi **miinimumnõuete rikkumist**
- **74 EL intensiivfarmi** salajane [uurimus](#) kinnitab, et neis **kõigis koheldi loomi seadusevastaselt**.
- Ka Eestis väärkoheldakse loomi (seavabrikud.ee)



Põrsaste kastreerimine (ilma tuimestuseta!) on paljudes EL riikides keelatud, aga tehakse ikka.

Maapealne põrgu

- **Briti saared on loomõigustes alati esirinnas sammunud: loomkatsed keelati 1998.**
- 2008. salajane uurimus avalikustas jõhkrutsemise **Briti tapamajades**
- **Tapeti vasikaootel lehmi: loode sureb piinarikkalt lehma sisemuses**



Tapetud lehmade looted

Seos perevägivalla ja loomade vastase vägivalla vahel

Viimseni kurnatud naised lähevad turvakodusse



Viimseni kurnatud lehmad viiakse tapamajja



Enamik sarimõrvareid alustab loomapiinajana

Lihatootmise keskkonnamõjud

FAKT

- ÜRO [raporti](#) järgi toodab loomakasvatus rohkem kasvuhoonegaase kui kõik autod, lennukid, rongid jt. veovahendid kokku.

TSITAAT

- „Me peame mõistma, et püüd jätkata lihapõhist põllumajandust ning peamiselt karnivoorset dieeti on ökoloogiline enesetapp.“ (Michael W. Fox, Inhumane Society)

Lihatootmise keskkonnamõjud

Veekulu

- Ühe kilo teravilja tootmiseks on vaja **200 liitrit** vett, ühe kilo liha tootmiseks **20 000 liitrit vett**

Ülemaailmne näljahäda

- Igal aastal tapetakse toiduks umbes **60 miljardit** looma.
- Nende toitmiseks kulub rohkem vilja kui kogu inimkonna toitmiseks kokku.
- Samal ajal, kui kariloomad nuumamise tõttu järjest suuremaks kosuvad, sureb iga päev vähemalt **24 000 inimest** nälga.

Kas mahetootmine on lahendus?

Võimalused

- Loomadel ja lindudel **võimalik** viibida õues paikneval **jalutuslal**

Tegelikkus

- Vähim ühe elusolendi kohta lubatud pindala on **liiga napp**
- suure osa siseruumi pinnast võib moodustada **võrk- või restpõrand**
- **Lubatud on tuimestuseta kastreerimised ja lõikused**
- Seadus ei nõua kõikidele loomadel õue pääsemist

Kas mahetootmine on lahendus?

- Riiklik kontroll on **nõrk**
- Maailmas on korduvalt paljastatud maheloomakasvatuse **koledusi**



Kanalaipade korjamine „vabakanade“ farmis USA-s.
Üle 2000 linnu oli jäetud kasvuhoonesse
kõrvetava päikese kätte surema. 2005.a.

Leia mahe- ja suurfarmi sea erinevus

SPOT THE DIFFERENCE...



factory farmed pig meat



humane, free range pig meat

Mida teha?

- Tarbida **vähem liha**.
- Boikoteerida intensiivmeetodil saadud liha ja toetada mahepõllumajandust (kontrolli ise!)
- Oodata, kuni laboriliha müügile jõuab.
- Hakata taimetoitlaseks on **kindlaim** viis maailma paremaks muuta.
- Hakata veganiks on **parim**, mida individ teha saab. Võimalusel välistada loomsed tooted: toit, kosmeetika, rietus.

Kas inimesele sobib puhas taimetoit?

Mida teadus ütleb?

- Uurimistulemused on **vasturääkivad**
- **Maailma Terviseorganisatsioon** (*World Health Organization, WHO*) on taimetoidu heaks kiitnud – **liha söömine põhjustab vähki**. [Raport](#)



SAA TUTTAVAKS: BIG BALD MIKE, MAADLEJA



- Maailma tugevaim vegan
- Palju energiat, hea tervis, hea tuju, palju jõudu ning tunne, et teeb lõpuks midagi head.

HEA UUDIS AMEERIKAST

- Tänu farmiloomade vastaste kuritegude avalikustamisele on **lihatarbimine langenud**.
- Võrreldes 2010, langes 2011 tapetud loomade hulk 8,4lt 8,2le biljonile: **242 miljonit looma vähem** läks inimeste toidulauale.
- Hukkus **1 miljon lehma vähem, 5 miljonit siga vähem, 240 miljonit kana vähem**



Ennustus

- Tuleb aeg, kui inimesed hakkavad looma tapmist nägema samaväärsena inimese tapmisega. (Leonardo da Vinci)



Lehmad on mu sõbad ja ma ei söö oma sõpru ☺

Fideelia 2012



Täna tähelepanu eest! Fideelia 2012
Kõik pildid, v.a. kaks viimast on Google otsingust.